

1. oktobar 2026.

Predstavništvo u Bosni i Hercegovini

Uvidi

Bosna i Hercegovina pred izbore 4. oktobra 2026.

Između političke polarizacije, historijskih opterećenja i perspektive EU

Autori: Adrian Karb i Stephan Raabe

Opći izbori u Bosni i Hercegovini (BiH) održat će se 4. oktobra 2026. godine. Oko 3,3 miliona birača pozvano je da odlučuje o sastavu tročlanog Predsjedništva BiH, državnog parlamenta, parlamenata dva entiteta, Federacije BiH i Republike Srpske (RS), kao i parlamenata u deset kantona u Federaciji. Izbori se održavaju u politički i društveno napetoj situaciji, koju i dalje obilježavaju institucionalne posljedice Dejtonskog mirovnog sporazuma iz 1995. godine i veliki politički značaj etničke pripadnosti bošnjačkom (više od 50 %), srpskom (oko 31 %) ili hrvatskom (oko 15 %) narodu.

Pomirenje i zajednička budućnost nasuprot nacionalizmu

Dodatno zaoštavanje izborne kampanje uslijedilo je nakon smrti bivšeg generala bosanskih Srba Ratka Mladića 27. augusta 2026. godine, koji je u 84. godini preminuo u pritvoru UN-a u zatvorskoj bolnici u Hagu (Nizozemska). Tokom rata u Bosni i Hercegovini bio je glavnokomandujući Vojske RS-a, a Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju ga je 2017. godine, nakon procesa koji je trajao više od šest godina, kao ratnog zločinca osudio na doživotni zatvor. Mladić snosi ključnu odgovornost za opsadu Sarajeva od 1992. do 1996. godine, u kojoj je poginulo više od 11.000 ljudi, kao i za genocid nad više od 8.000 Bošnjaka u Srebrenici u julu 1995. godine. Sahrana ovog ratnog zločinca 7. septembra u Beogradu, uz javne počasti političkih i crkvenih predstavnika Srpske pravoslavne crkve, kojoj su prisustvovali i politički predstavnici vlasti i opozicije iz RS-a u BiH, pokazuje ne samo opasnost koja i dalje proizlazi iz srpskog nacionalizma i historijskog revizionizma, nego ponovo otvara duboke rane pretežno bošnjačkih žrtava i njihovih porodica, produbljuje podjele u zemlji i ugrožava regionalnu stabilnost. U BiH do danas ne postoji dovoljno zajedničko, međunarodno suočavanje s ratnom prošlošću koje bi moglo predstavljati zajedničku osnovu za kulturu sjećanja. Grupa Evropske narodne stranke (EPP) u Evropskom parlamentu osudila je način na koji je ratni zločinac sahranjen u Beogradu i naglasila: „Bez istine i poštovanja prema žrtvama ne može biti istinskog pomirenja.“ U svom govoru o stanju Evropske unije 16. septembra 2026. u Evropskom parlamentu predsjednica Evropske komisije Ursula von der Leyen izrazila je zgroženost prizorima s Mladićeve sahrane i jasno poručila: „Veličanju ratnih zločinaca jednostavno nema mjesta u Evropskoj uniji.“

Politički i sociološki kontekst

Pored historijsko-etničkih pitanja, na ishod izbora utiče niz drugih problema: ekonomski razvoj, perspektiva integracije u EU (i NATO), tenzije između institucija na državnom nivou i RS-a (latentni separatizam), korupcija i klijentelizam, kao i iseljavanje, posebno mladih i dobro obrazovanih ljudi.

Jedan od osnovnih problema jeste to što se BiH, i više od tri decenije nakon završetka rata, i dalje nalazi u političkom poretku čije su institucionalne osnove u velikoj mjeri određene Dejtonskim mirovnim sporazumom iz 1995. godine. Primarni cilj tog sporazuma bio je okončanje rata obilježenog ubijanjem ili protjerivanjem grupa stanovništva. S druge strane, njime je stvoren složen politički sistem u kojem tri konstitutivna naroda - Bošnjaci, Srbi i Hrvati - imaju ključnu ulogu, ali koji je u pojedinim dijelovima disfunkcionalan i podložan blokadama. Prije svega, sporazum nije uspio prevazići podjelu zemlje nastalu ratom na srpski dio i Federaciju Bošnjaka i Hrvata, pa su već dugo potrebne temeljne reforme koje do sada, ni uz međunarodnu podršku, nisu u dovoljnoj mjeri provedene. Zemlja je podijeljena na dva približno jednako velika entiteta. U Federaciji BiH, sa deset kantona, prema popisu stanovništva iz 2013. živjelo je nešto više od 2,2 miliona ljudi: oko 70 % Bošnjaka, približno 22 % Hrvata, svega oko 2,5 % Srba i oko 5 % ostalih. U RS-u je živjelo nešto manje od 1,2 miliona ljudi: oko 83 % Srba, približno 13 % Bošnjaka i oko 2,4 % Hrvata.

Ratnim dešavanjima prouzrokovana razdvojenost nacionalnih grupa stanovništva u nekada znatno više izmiješanoj BiH u velikoj mjeri traje i danas. U Brčko distriktu na sjeveru, koji razdvaja RS na zapadni i istočni dio i ima poseban status, živjelo je više od 80.000 ljudi. Ovdje je zadržana veća izmiješanost stanovništva: nešto više od 42 % Bošnjaka, nešto manje od 35 % Srba i oko 21 % Hrvata. Istovremeno se procjenjuje da je ukupan broj stanovnika, usljed iseljavanja i negativnih demografskih trendova, od 2013. godine opao za nešto više od 14 %, sa oko 3,5 miliona na manje od 3 miliona ljudi.

Prema podacima Centralne izborne komisije (CIK), za predstojeće izbore ipak je registrirano 3.414.364 birača - znatno više nego što zemlja uopće ima stanovnika. To otvara pitanja o pouzdanosti biračkog spiska. Jedan od razloga za ovu veliku razliku jeste to što punoljetni državljani s važećim dokumentima automatski ostaju u biračkom spisku i nakon što se odsele u inostranstvo. U inostranstvu mogu glasati putem pošte, u konzulatu ili ambasadi BiH, ili mogu glasati u samoj BiH, što je u prošlosti činilo veoma malo birača iz dijaspe. Prema izvještaju portala Westbalkan Briefing od 27. septembra, za predstojeće izbore za glasanje putem pošte registriralo se svega oko 48.000 birača u inostranstvu, što predstavlja pad za gotovo jednu trećinu u odnosu na izbore 2022. godine. Glavni razlozi su složena procedura registracije birača iz inostranstva, raširena politička apatija i nedostatak povjerenja dijaspe u političke institucije i izborni proces u BiH. Prema procjenama, više od 1,5 miliona ljudi iz BiH živi u inostranstvu, čime BiH ima jedan od najvećih udjela iseljenika u odnosu na broj stanovnika koji žive u zemlji.

Kritike izborne kampanje

Zvanični privremeni izvještaj OSCE-ove posmatračke misije za izbore (ODIHR) od 18. septembra 2026. daje kritičnu sliku izborne kampanje. Kao problemi se navode pritisak na zaposlene koji su u zavisnom radnom odnosu i snažno usmjeravanje kampanje na etničke zajednice. Ključne političke poruke sistematski se povezuju s porukama koje naglašavaju identitet i produbljuju podjele, umjesto da se obrađuju teme od značaja za cijelu državu. Posebno na društvenim mrežama prisutna je nezdrava polarizacija. Nova izborna tehnologija, uvedena pod vremenskim pritiskom, ciljano se dovodi u pitanje. Centralna izborna komisija je već do sredine septembra izrekla više od 100.000 eura kazni zbog kršenja pravila izborne kampanje. Oko polovine tog iznosa odnosilo se na srpsko-nacionalistički SNSD. Razlozi su bili nezakonito korištenje javnih infrastrukturnih projekata u stranačkoj kampanji, ponovljeno prerano vođenje kampanje, nezakonito korištenje djece u svrhe političkog marketinga i nedopuštene digitalne, odnosno televizijske aktivnosti. Druge stranke kažnjene su znatno manjim iznosima. Posmatrači, međutim, kritiziraju da ove novčane kazne gotovo da nemaju odvratajući učinak. Posebno kod finansijski snažnih vladajućih stranaka, kazne se, prema kritikama, jednostavno tretiraju kao unaprijed uračunati, mali troškovi poslovanja.

Političke konstelacije

Na predstojećim izborima posebno će biti važno kako će se razviti politički odnos snaga između različitih etničko-političkih blokova i hoće li političke institucije nakon izbora biti u stanju prevazići postojeće blokade reformi.

Od izbora 2022. godine hrvatska predsjedavajuća Vijeća ministara Borjana Krišto (HDZ BiH) predvodi koaliciju sedam stranaka, koja obuhvata hrvatski HDZ BiH (8,8 %), srpsko-nacionalistički SNSD (16,3 %), „Trojku“, koju čine socijaldemokratski SDP (8,2 %), konzervativni NiP (5,0 %) i liberalna NS (3,1 %), kao i još dvije manje stranke (US 1,6 %, BHI 1,3 %). Koaliciju od 2023. opterećuje separatistički kurs entiteta RS pod predsjednikom Miloradom Dodikom (SNSD) i njegovom vladajućom koalicijom, koji je doveo do najteže državne krize od Dejtonskog mira 1995. godine.

Izbori sada pružaju mogućnost za novu parlamentarnu većinu uz učešće bošnjačke SDA (17,2 %), HDZ-a BiH (8,8 %), dvije opozicione stranke u RS-u, SDS-a (7,1 %) i PDP-a (4,6 %), kao i socijaldemokratskog SDP-a (8,2 %). Partnerske stranke Evropske narodne stranke (EPP) - SDA, HDZ BiH, HDZ 1990, PDP i SDS - početkom juna su se u zajedničkoj deklaraciji izričito opredijelile za reformski put ka EU, što bi moglo predstavljati dobru osnovu za saradnju u novoj vlasti. Vidjeti: <https://www.kas.de/de/web/bosnien-herzegowina/einzeltitel/-/content/gemeinsame-deklaration-der-epp-nahen-parteien-in-bosnien-und-herzegowina-fuer-europaeische-werte-und>. Odlučujuće će biti hoće li opozicija u RS-u iz izbora izaći ojačana, hoće li se bošnjačka SDA nakon četiri godine opozicije vratiti u vlast i hoće li biti moguće uspostaviti konstruktivnu saradnju.

Posebna pažnja na ovim izborima posvećena je prvoj primjeni novih izbornih tehnologija na cijeloj teritoriji zemlje, za čije je uvođenje još bio zadužen visoki predstavnik međunarodne zajednice Christian Schmidt, koji je krajem juna 2026. napustio dužnost. Njegovu funkciju privremeno obavlja njegov zamjenik, američki diplomata Louis Crishock. Predviđeni su biometrijska identifikacija i autentifikacija birača pomoću lične karte i otiska prsta, skeneri za elektronsko evidentiranje glasačkih listića te elektronski prijenos izbornih rezultata. Time bi se trebale otežati izborne manipulacije na koje su posmatrači ukazivali u prošlosti. S druge strane, time se dodatno usložnjava ionako složen izborni postupak sa velikim brojem institucija koje se biraju. Detaljnije pogledati: <https://www.kas.de/de/web/bosnien-herzegowina/einzeltitel/-/content/wahlfaelschung-und-wahlmanipulation-in-bosnien-und-herzegowina>

Perspektiva

Prema anketama, koje su se u prošlosti često pokazivale nepreciznim i odstupale od stvarnih rezultata, bošnjačka SDA sa više od 21 % (+ oko 4 %) nalazi se ispred socijaldemokratskog SDP-a sa više od 16 % (+ oko 9 %). U RS-u nacionalistički SNSD može zadržati vodeću poziciju sa više od 34 %, dok najvažnije opozicione stranke blago jačaju (SDS: 16 %, + 2 %; PSS/PDP: 12 %, + 1,7 %). Na izborima za Predsjedništvo BiH, za bošnjačko mjesto aktuelni član dr. Denis Bećirović (SDP / savez Trojke) jasno vodi ispred Bakira Izetbegovića, predsjednika SDA. Za srpsko mjesto također jasno vodi aktuelna članica Željka Cvijanović (SNSD) sa 56 %. Za hrvatsko mjesto kandidatkinja HDZ-a BiH Darijana Filipović ima dobre izgleda nakon što dugogodišnji član Željko Komšić, kojeg su pretežno birali Bošnjaci, više nije kandidat. Na izborima za predsjednika RS-a Savo Minić iz vladajućeg SNSD-a, koji je do sada bio premijer RS-a, sa 49 % je ispred opozicionog kandidata Branka Blanuše (SDS) sa 45 %. Bit će zanimljivo vidjeti kakav će uticaj primjena novih izbornih tehnologija imati na rezultate.

Ključna pitanja koja će nakon izbora biti važno pratiti za daljnji razvoj BiH prije svega su:

1. Saradnja u novoj vlasti i na različitim nivoima vlasti, posebno sa entitetom RS, kako bi se ostvario napredak u političkoj transformaciji i funkcioniranju vlasti.
2. Uključivanje tri konstitutivna naroda s ciljem uspješnog razvojnog procesa zemlje u cjelini.
3. Međustranačko određivanje prioriteta za provođenje reformske agende na putu ka članstvu u EU, uz uvažavanje postojećih pojedinačnih političkih i etničkih interesa.
4. Ekonomski i infrastrukturni napredak radi stvaranja boljih životnih perspektiva za ljude u BiH.

Izbori 4. oktobra 2026. mogu, uz novu političku konstelaciju, doprinijeti razvoju i suverenitetu zemlje, ali i produžiti dosadašnju stagnaciju i krhkost. Potrebno je prevazići podjele u zemlji s pogledom na bolju zajedničku budućnost. Napredak i stabilnost u velikoj mjeri zavise od toga hoće li uspjeti ojačati konstruktivna politička saradnja i hoće li se ono što razdvaja staviti u drugi plan u odnosu na zajedničku budućnost. Politička odgovornost sada je u rukama birača i stranaka u BiH.

Konrad-Adenauer-Stiftung e. V.

Stephan Georg Raabe
Direktor Predstavništva u Sarajevu / Bosna i Hercegovina
<https://www.kas.de/sarajevo>
stephan.raabe@kas.de

Tekst ovog djela licenciran je pod uslovima licence „Creative Commons Imenovanje-Dijeli pod istim uslovima 4.0 međunarodna“, CC BY-SA 4.0 (dostupno na: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.de>)